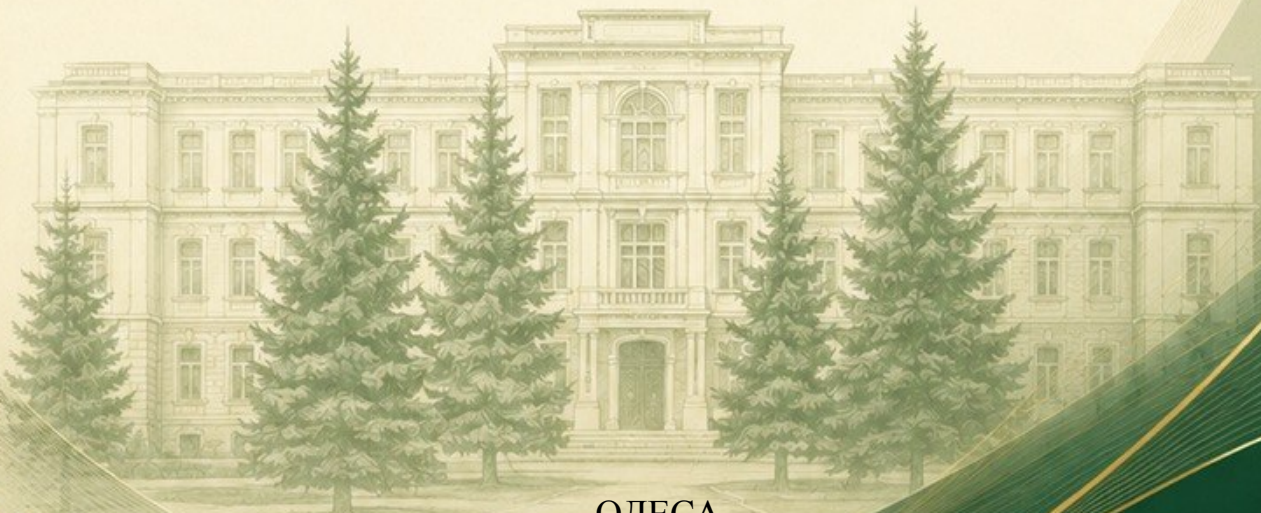

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
У МЕЖАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ)
6 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/Zbarska2026>

УДК: 378:159.955:376.37

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Листопад Олексій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Форосян Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

«Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання»: збірник матеріалів конференції у межах всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (стажування). Одеса : Університет Ушинського, 2026. 167 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвячені актуальним питанням трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти, упровадженню інноваційних підходів, методів і технологій навчання, а також сучасним практикам у спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні.

У представлених матеріалах науковці висвітлюють теоретичні й практичні аспекти модернізації освітнього середовища, розглядають ефективні форми організації навчання у ЗВО, аналізують можливості застосування інноваційних педагогічних технологій та окреслюють сучасні підходи до роботи в умовах спеціальної й інклюзивної освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб. К. : Видавничий дім Слово, 2012. 208 с.

КРЕЙТОР-ПРОЦЕНКО Ірина Володимирівна

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИКИ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Інклюзивна освіта є ключовим елементом сучасної освітньої політики, спрямованої на забезпечення рівних можливостей для всіх дітей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб (ООП) [2]. Вона покликана адаптувати навчальний процес, надати підтримку вчителям та створити сприятливе середовище для всіх учнів. Однак на цьому шляху існує багато викликів, особливо в умовах сучасних реалій, таких як війна в Україні, що вимагають постійного пошуку нових практик та рішень [1].

Сучасні виклики в інклюзивній освіті

Освітні бар'єри та доступ до навчання

Повномасштабна війна в Україні радикально змінила освітній ландшафт, посиливши існуючі бар'єри та створивши нові. Для дітей з ООП ці бар'єри стали не лише вищими, а й різноманітнішими [1].

Фізична доступність та безпека: Багато шкіл не мають необхідного обладнання, такого як пандуси, ліфти та спеціалізовані класи. В умовах війни критично важливим є облаштування укриттів, доступних для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, зору чи слуху. Часті повітряні тривоги переривають уроки, спричиняючи втрату концентрації та підвищення тривожності [1] [2].

розрив: Перехід на онлайн-навчання виявив значні прогалини у доступності. Дітям з ООП потрібні адаптації, такі як збільшений шрифт, субтитри, переклад жестовою мовою, синтез мовлення та можливість повільнішого темпу. Без цих адаптацій дистанційне навчання може стати формальністю [1].

Безперервність навчання під час переїздів: Вимушені переміщення призводять до частих змін освітнього середовища та команд підтримки. Індивідуальні програми розвитку (ІПР) можуть губитися або не оновлюватися, що перериває системну роботу з фахівцями [1].

2. Психологічні та соціальні виклики

Війна впливає на всіх дітей, але для учнів з ООП психологічні та соціальні виклики часто мають більш руйнівні наслідки [1].

Вплив стресу та травматичних подій: Діти з ООП мають підвищену чутливість до змін у середовищі. Сирени, вибухи, раптові евакуації викликають

дезорієнтацію та можуть призводити до регресу у розвитку, втрати набутих навичок, погіршення мовлення та труднощів з концентрацією [1].

Соціальна ізоляція: Втрата звичного оточення, друзів та шкільного простору призводить до відчуття самотності та небезпеки. Нові школи не завжди готові швидко інтегрувати учня з особливими потребами [1].

3. Дефіцит ресурсів та кадрів

Брак спеціалізованої підтримки: Існує дефіцит асистентів учителя, логопедів, психологів та тьюторів. Навіть за наявності фахівців, відсутність адаптованих матеріалів та візуальних підказок стримує включення дітей у повноцінний освітній процес [1].

Перевантаженість педагогів та брак знань: Вчителі виконують не лише навчальну, а й психологічну функцію. Багато педагогів не мають достатньої підготовки для роботи у дистанційному форматі з дітьми, яким потрібні спеціальні адаптації [1].

Стигматизація та упередження: Незважаючи на прогрес, у суспільстві та освітньому середовищі все ще існують упередження щодо інклюзивної освіти [3].

Сучасні практики в інклюзивній освіті

1. Адаптація програм та індивідуалізація навчання

Індивідуальна програма розвитку (ІПР): Це ключовий елемент, що включає оцінку потреб та можливостей дитини, визначення цілей навчання та адаптацію навчальних матеріалів. ІПР допомагає визначити сильні та слабкі сторони учня та розробити конкретні навчальні цілі [2].

Гнучкість системи: Можливість переходу між онлайн та офлайн форматами без втрати якості навчання є критично важливою. Кожна дитина повинна мати цифрове портфоліо та індивідуальний план розвитку, доступний у будь-якій школі [1].

2. Підтримка педагогів та командний підхід

Підвищення кваліфікації педагогів: Вчителі інклюзивних класів отримують постійну підтримку для підвищення своєї кваліфікації, проходять спеціальні курси та тренінги. Це допомагає їм оволодіти новими методиками та підходами до роботи з дітьми з ООП [2].

Командна взаємодія: Створення команд підтримки, що включають спеціальних педагогів, логопедів, психологів та інших фахівців, є ефективною практикою. Важлива також тісна співпраця між школою, сім'єю та громадськими організаціями [1] [2].

3. Використання технологій та інновацій

Цифрові інструменти: Технології стали одним із головних інструментів забезпечення доступності навчання. Онлайн-платформи дозволяють додавати субтитри, записувати заняття, ділитися екраном та використовувати інтерактивні дошки. Активно розвиваються спеціалізовані інклюзивні рішення, такі як адаптовані вправи та інтерактивні завдання [1] [2].

Освітні платформи: Наприклад, платформа "i33i" є адаптивною для дітей з особливими освітніми потребами [2].

4. Позитивна освіта та універсальний дизайн

Позитивна освіта (Positive Education): Цей підхід фокусується на розвитку сильних сторін дитини, емоційного інтелекту та загального благополуччя. Він допомагає створити сприятливе середовище, де кожна дитина почувається цінною та успішною [3].

Універсальний дизайн у навчанні (UDL): Створення гнучкого навчального середовища, доступного для всіх без потреби в постійній спеціальній адаптації. Це передбачає різноманітність методів подачі інформації, способів взаємодії та оцінювання [3].

Перспективи розвитку інклюзивної освіти в Україні

Міністерство освіти і науки України розробило стратегічні напрями розвитку інклюзивної освіти до 2030 року. Основна мета – створення єдиного підходу в системі освіти, де кожна дитина буде охоплена навчанням та зможе реалізувати свій потенціал [2].

Покращення матеріально-технічної бази: Планується забезпечити всі навчальні заклади необхідними засобами для доступності, включаючи пандуси, ліфти, спеціальні класи та аудиторії [2].

Співпраця з міжнародними організаціями: Залучення міжнародних експертів та участь у міжнародних проєктах дозволяє українським педагогам отримувати нові знання та впроваджувати кращі практики з усього світу [2].

Удосконалення нормативно-правової бази: Важливо продовжувати роботу над регулюванням інклюзивної освіти та забезпеченням психологічної та консультативної підтримки для батьків [2].

Висновки

Інклюзивна освіта в Україні поступово розвивається завдяки спільним зусиллям держави, педагогів, батьків та громадських організацій. Подальший розвиток цієї сфери потребує значних інвестицій, підготовки кваліфікованих кадрів та підтримки на всіх рівнях. Лише спільними зусиллями можна створити справедливе та рівноправне суспільство, де кожна дитина матиме можливість на повноцінне навчання та розвиток [2]. Досвід воєнного часу підкреслив, що інклюзивна освіта має бути не лише формальною, а й реальною доступною та гнучкою, з акцентом на індивідуалізацію, психологічну підтримку та партнерство [1].

Список використаних джерел:

- 1 [learning.ua] "Виклики інклюзивної освіти під час війни: проблеми та рішення" (<https://learning.ua/blog/inkliuzyvna-osvita-vijna/>)
- 2 [ranok-portal.com.ua] "Інклюзивна освіта в Україні: досягнення, виклики та перспективи" (<https://ranok-portal.com.ua/publikatsii/inklyuzyvna-osvita-v-ukrayini-dosyagnennya-vyklyky-ta-perspektyvy/>)

3 [mdpi.com] "Overcoming Challenges and Promoting Positive Education in Inclusive Schools: A Multi-Country Study" (<https://www.mdpi.com/2227-7102/14/11/1169>)

КУЛІНКА Юлія Сергіївна

ІЗОТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПРАКТИКА У МАЙБУТНІХ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ

Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти та інклюзивного навчання в Україні актуалізують пошук ефективних практик психолого-педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами. У центрі уваги фахівців дедалі частіше перебувають технології, спрямовані не лише на корекцію порушень розвитку, а й на забезпечення емоційного благополуччя, соціальної адаптації та гармонійного особистісного становлення дитини. Однією з таких практик є арттерапія, що успішно інтегрується у діяльність педагогів спеціальної освіти, логопедів, асистентів учителя та інших фахівців інклюзивного середовища.

Особливе місце серед арттерапевтичних методів посідає *ізотерапія* – використання засобів образотворчого мистецтва з корекційною, розвивальною та терапевтичною метою. Через малювання, ліплення, аплікацію, колажування та інші види художньої діяльності дитина отримує можливість виражати власні переживання, емоції та потреби, що особливо важливо для дітей із мовленнєвими порушеннями, розладами аутистичного спектра, інтелектуальними та іншими особливостями розвитку. Ізотерапія сприяє розвитку комунікативних умінь, дрібної моторики, емоційного інтелекту, пізнавальної активності та навичок соціальної взаємодії.

У сучасній практиці спеціальної освіти ізотерапія розглядається як ефективний інструмент комплексного супроводу дитини з особливим освітніми потребами. Водночас її результативність значною мірою залежить від професійної готовності фахівця до використання арттерапевтичних технологій. Саме тому підготовка майбутніх вчителів-логопедів має передбачати ознайомлення з можливостями ізотерапії та формування практичних умінь її застосування в корекційно-розвивальній роботі.

Одним із перспективних напрямів такої підготовки є впровадження вибіркового освітнього компонента «Ізотерапія в психолого-педагогічній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами». Метою курсу є формування у здобувачів освіти знань про терапевтичний потенціал образотворчої діяльності, оволодіння сучасними техніками ізотерапії та розвиток професійних

Герасимова Інна Володимирівна Нейробіологія мовлення: системна архітектура, функціональна динаміка та перспективні напрямки досліджень	114
Задоріна Ольга Володимирівна, Галущенко Вікторія Іванівна Логоритміка як інструмент соціалізації та розвитку імітаційних здібностей у дітей з розладами аутистичного спектру	117
Зарицька Валентина Василівна Психологічне консультування батьків, які виховують дітей з особливими потребами	121
Здір Дарина Русланівна, Зорочкіна Тетяна Сергіївна Використання ігрових технологій у роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами	123
Кордонець Вікторія Володимирівна Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності дітей з інтелектуальними порушеннями засобами сучасних освітніх технологій	126
Крейтор-Проценко Ірина Володимирівна Огляд літератури: сучасні виклики та практики в інклюзивній освіті	130
Кулінка Юлія Сергіївна Ізотерапія як інноваційна практика у майбутніх підготовці вчителів-логопедів	133
Литвин Інна Миколаївна, Суховієнко Наталія Анатоліївна Інклюзивна освіта: принципи, підтримка та взаємодія фахівців	135
Макоганюк Анастасія Олегівна Онтологічне моделювання та семантичний аналіз даних у системах підтримки прийняття рішень для спеціальної освіти	140
Міщенко Сергій Володимирович Інтеграція сучасних досягнень генетики людини в систему підготовки фахівців зі спеціальної освіти	143